

Centraal Bureau voor de Statistiek

Persbericht

PB10-009
12 februari 2010
9.30 uur

Bescheiden verder herstel economie in vierde kwartaal 2009

- Kwartaal op kwartaal 0,3 procent groei
- Krimp 2,2 procent in vergelijking met een jaar eerder
- Daling export sterk afgenomen
- Investerings- en bestedingen huishoudens nog steeds lager dan een jaar eerder
- Bijna 150 duizend banen minder
- Economische krimp van 4 procent in 2009, niet eerder waargenomen door het CBS

Volgens de eerste, voorlopige raming van het CBS is de Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 2009 met 2,2 procent gekrompen ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Deze krimp is aanzienlijk kleiner dan in de voorgaande drie kwartalen. In vergelijking met het derde kwartaal groeide de economie met 0,3 procent. Het aantal banen was bijna 150 duizend lager dan een jaar geleden. Wel neemt het tempo van daling af.

Het jaar 2009 als geheel laat een krimp van de economie met 4 procent zien. Een dergelijke krimp heeft het CBS niet eerder gemeten.

Kwartaal-op-kwartaalgroei 0,3 procent

Ten opzichte van een kwartaal eerder groeide de Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 2009 met 0,3 procent. Hierbij is rekening gehouden met werkdag- en seizoeneffecten. Het vierde kwartaal van 2009 telde één werkdag meer dan het vierde kwartaal van 2008. Dit is het tweede kwartaal op rij met een positieve kwartaal-op-kwartaalgroei na vier kwartalen met een negatieve groei. De kwartaal-op-kwartaalgroei is wel minder dan in het derde kwartaal, toen Nederland volgens de gangbare definitie uit de recessie raakte.

Daling uitvoer veel minder groot dan in derde kwartaal

In het vierde kwartaal van 2009 was het volume van de uitvoer van goederen en diensten 2,5 procent lager dan in hetzelfde kwartaal van 2008. Deze daling is veel kleiner dan in de voorgaande kwartalen. De relatieve verbetering betreft zowel de uitvoer van Nederlands product als de wederuitvoer. De invoer van goederen en diensten was 5 procent lager dan een jaar eerder. Vooral de invoer van duurzame consumptiegoederen en investeringsgoederen was lager.

www.cbs.nl

Consumptie huishoudens blijft in mineur

Huishoudens hebben in het vierde kwartaal 2,6 procent minder besteed dan een jaar eerder. Deze daling is vrijwel gelijk aan die in de eerdere kwartalen van 2009. Vooral de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen waren flink lager. Er werd aanzienlijk minder besteed aan woninginrichting en consumptienelektronica. Ook werden er minder nieuwe auto's aangeschaft. De uitgaven aan horeca waren eveneens fors lager.

Het volume van de overheidsconsumptie was in het vierde kwartaal 3,1 procent hoger dan een jaar eerder. Daarmee zijn de overheidsbestedingen opnieuw de enige bestedingscategorie die een groei laat zien. Vooral de reële uitgaven voor de zorg, maar ook die voor het openbaar bestuur, namen toe.

Daling opnieuw verreweg het grootst bij de investeringen

In het vierde kwartaal is 14,3 procent minder geïnvesteerd dan een jaar eerder. Deze daling is vrijwel gelijk aan die in de beide voorgaande kwartalen. Zowel de investeringen in machines en transportmiddelen, als die in woningen en bedrijfsgebouwen daalden sterk. Bij de investeringen in infrastructurele werken was sprake van een geringe daling in het vierde kwartaal, terwijl de eerste drie kwartalen van 2009 nog een duidelijke groei lieten zien. De overheid is vaak opdrachtgever van infrastructurele werken.

Productie industrie daalt veel minder

Dankzij de verbeterde exportprestatie was de teruggang van de industriële productie veel minder groot dan in de voorgaande kwartalen. Ook grote delen van de handel en het transport profiteerden hiervan. In de industrie was de productie in de chemie zelfs fors hoger dan een jaar eerder, toen de daling groot was. De daling van de bouwproductie loopt echter steeds verder op. Dit kwam door het aflopen van eerder gecontracteerde werken en het uitblijven van voldoende nieuwe opdrachten. De teruggang in de zakelijke dienstverlening houdt aan.

Minder banen, maar teruggang verloopt trager

In het vierde kwartaal van 2009 waren er 147 duizend banen van werknemers minder dan in hetzelfde kwartaal van 2008. Deze daling van 1,8 procent is iets groter dan in het derde kwartaal. Er zijn vooral veel uitzendbanen verloren gegaan. Na correctie voor seizoeninvloeden is het aantal banen in het vierde kwartaal 0,2 procent lager dan in het derde kwartaal van 2009. Deze kwartaal-op-kwartaalkrimp is duidelijk lager dan in de andere kwartalen van 2009.

Historisch grote krimp van 4 procent

Met het beschikbaar komen van de cijfers over het vierde kwartaal is de krimp van de economie over heel 2009 uitgekomen op 4,0 procent. Dit is de grootste krimp in een jaar die het CBS ooit heeft gemeten. Het vorige record dateert van 1931 toen de economie met 3,6 procent kromp. De grootste krimp na de Tweede Wereldoorlog was in 1982 met 1,2 procent.

Minieme bijstelling

De economische groei van de eerste drie kwartalen van 2009 is opnieuw tegen het licht gehouden. Dit heeft alleen voor het tweede kwartaal tot een bijstelling van de economische groei geleid, met 0,1 procent neerwaarts.

Technische toelichting

Achtergrondinformatie over de ramingen

Er worden meerdere ramingen samengesteld en gepubliceerd van de economische groei in een kwartaal. De eerste raming of *flash-raming* wordt uiterlijk 45 dagen na afloop van een kwartaal gepubliceerd. De cijfers van de eerste raming kunnen wijzigen op grond van nieuwe statistische broninformatie die nadien beschikbaar komt. In de tweede raming die uiterlijk 90 dagen na afloop van een kwartaal wordt gepubliceerd, is deze nieuwe en meer uitgebreide statistische informatie verwerkt. Op dat moment komen bovendien meer detailgegevens beschikbaar. Bij de afsluiting van het vierde kwartaal komt tevens de eerste raming van het jaar gereed en worden de eerste drie kwartalen opnieuw vastgesteld.

Ook nadien kunnen de cijfers nog worden aangepast. De kwartaalgegevens worden namelijk eenmaal per jaar in juli geijkt aan de jaarcijfers van de Nationale rekeningen die volgens een vaste cyclus van drie opeenvolgende ramingen (voorlopige raming, nader voorlopige raming en definitieve raming) worden herzien. Ook hier is sprake van steeds betere en meer gedetailleerde statistische informatie op basis waarvan de ramingen kunnen worden verrijkt.

Teneinde de bijstellingen in de opeenvolgende ramingen van de economische groei zo gering mogelijk te houden werkt het CBS voortdurend aan een verbetering van de kwaliteit van de bronstatistieken die ten grondslag liggen aan de genoemde ramingen en aan de gehanteerde methodieken bij de Nationale rekeningen. In 2008 zijn extra inspanningen gedaan om de structurele component in de toekomstige bijstellingen te verkleinen. Deze staan beschreven in het artikel 'Bijstellingen in de ramingen van de economische groei'. Dit artikel en de algemene overzichten en achtergronden van de bijstellingen zijn te vinden op de website van het CBS onder de themapagina macro-economie/methoden/onderzoeksbeschrijvingen/bijstellingen.

Werkgelegenheid

In het persbericht over de eerste raming van de economische groei in een kwartaal wordt conform Europese afspraken tevens een eerste raming van de werkgelegenheid in dat kwartaal gepubliceerd. Deze raming heeft uitsluitend betrekking op werknemers. Zelfstandigen blijven buiten beschouwing. De raming luidt zowel in banen als in arbeidsjaren (=voltijdbanen). De tweede raming van de werkgelegenheid met daarbij een verdeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstakken wordt gepubliceerd in een afzonderlijk persbericht tegelijkertijd met de verschijning van de tweede raming van de economische groei op kwartaalbasis.

Seizoengecorrigeerde gegevens

Normale praktijk is dat mutaties worden berekend ten opzichte van het vergelijkbare kwartaal van het voorafgaande jaar. Om een zo goed mogelijk beeld te geven van de conjuncturele stand van zaken wordt de groei voor enkele variabelen zoals het bbp en het aantal banen ook ten opzichte van het voorgaande kwartaal berekend. Hierbij wordt gecorrigeerd voor seizoen- en werkdageffecten. Bij het uitkomen van nieuwe kwartaalcijfers wordt deze seizoencorrectie steeds opnieuw doorgerekend. Dit leidt doorgaans tot geringe bijstellingen van eerder geraamde cijfers, incidenteel tot meer substantiële bijstellingen.

Zorgstelsel

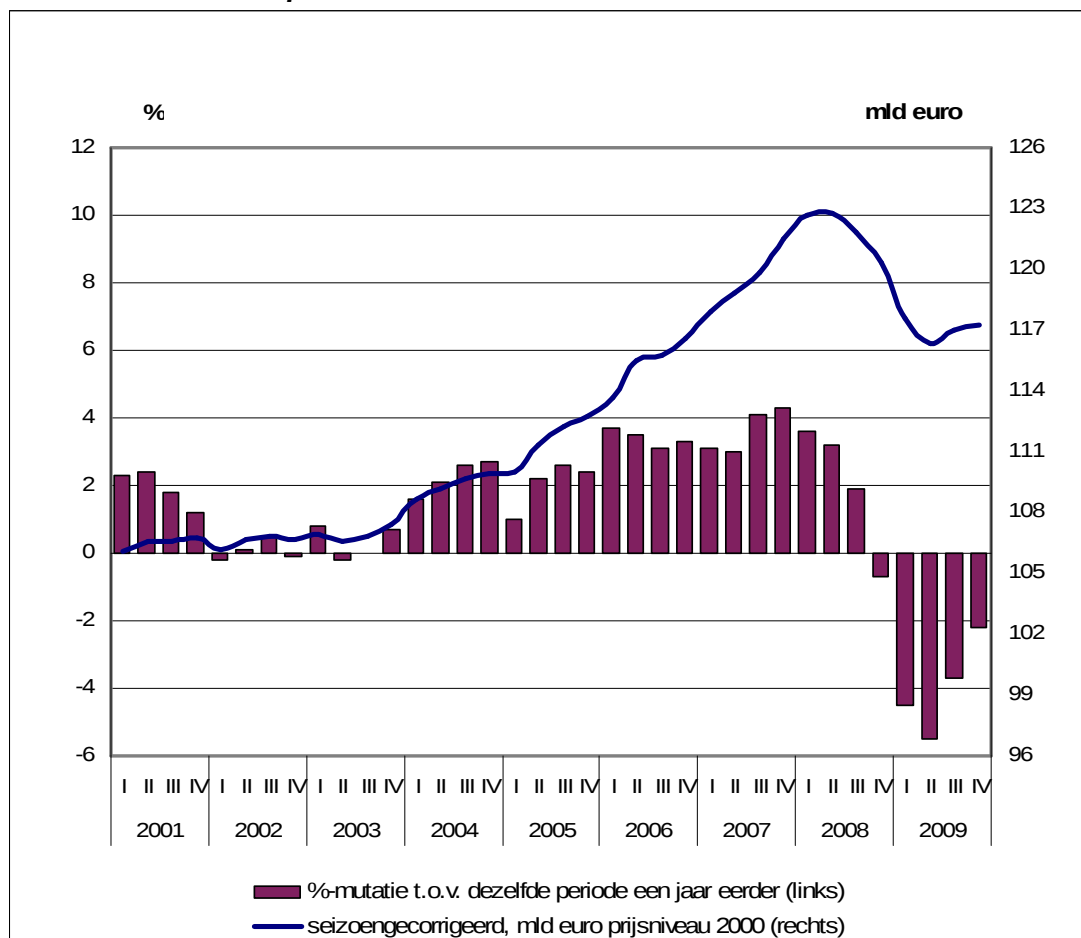
Met ingang van 1 januari 2008 is een verplicht eigen risico ingevoerd in de basisverzekering voor de zorg. Deze eigen risico betalingen worden geboekt

als een uitgave van huishoudens. Hierdoor komt de mutatie van de consumptie van huishoudens in 2008 circa een half procent hoger uit, de mutatie van de consumptie overheid circa een procent lager. Hiervoor is in de tabellen niet gecorrigeerd.

Aanvullende informatie

Aanvullende informatie over de ontwikkelingen binnen de Nederlandse economie in het vierde kwartaal van 2009 is te vinden op de website van het CBS en is bereikbaar via links bij het persbericht. De tweede raming van de economische groei voor het vierde kwartaal van 2009 verschijnt op donderdag 25 maart 2010.

Bruto binnenlands product: volume

Bron: CBS

Tabel 1: Bruto binnenlands product (marktprijzen)

	Waarde	Volumeverandering t.o.v.	
		zelfde periode vorig jaar	voorgaande periode ^{1)#}
	mld	%	
2006	540,2	3,4	.
2007	568,7	3,6	.
2008	595,9	2,0	.
2009	569,4	-4,0	.
2006-I	132,5	3,7	0,8
II	136,7	3,5	1,6
III	130,0	3,1	0,2
IV	141,1	3,3	0,8
2007-I	139,2	3,1	1,1
II	143,3	3,0	0,8
III	137,1	4,1	0,9
IV	149,0	4,3	1,4
2008-I	147,3	3,6	1,0
II	150,7	3,2	0,0
III	144,0	1,9	-0,7
IV	153,9	-0,7	-1,2
2009-I[#]	143,0	-4,5	-2,3
II [#]	142,7	-5,5	-1,1
III [#]	136,6	-3,7	0,5
IV	147,1	-2,2	0,3

1) Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden en werkdageffecten.

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 2: Goederen- en dienstentotalen

	2008	2009	2009			
			I [#]	II [#]	III [#]	IV
<i>volumemutaties in % t.o.v. een jaar eerder</i>						
Consumptieve bestedingen	1,5	-0,5	-0,2	-1,0	-0,3	-0,5
w.v. door huishoudens	1,3	-2,4	-1,5	-3,2	-2,5	-2,6
door overheid	2,0	3,1	2,3	3,0	4,0	3,1
Investeringen in vaste activa	4,9	-12,7	-8,7	-13,1	-14,8	-14,3
Veranderingen voorraden 1)	0,0	-0,7	0,2	-2,5	-1,2	0,5
Nationale bestedingen	2,7	-3,9	-2,3	-4,8	-4,6	-4,0
Uitvoer goederen en diensten	2,7	-8,4	-11,5	-11,8	-7,8	-2,5
Invoer goederen en diensten	3,7	-8,9	-9,6	-11,6	-9,3	-5,0
Bruto binnenlands product	2,0	-4,0	-4,5	-5,5	-3,7	-2,2

1) Waarde van verandering voorraden uitgedrukt als percentage van het bbp.

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 3: Toegevoegde waarde van producenten (bruto, basisprijzen)

	2008	2009	2009			
			I [#]	II [#]	III [#]	IV
<i>volumemutaties in % t.o.v. een jaar eerder</i>						
Producenten van:						
Goederen	2,3	-6,3	-7,6	-10,3	-5,0	-2,1
Landbouw en visserij	1,1	2,3	-7,0	3,1	6,3	5,9
Industrie en energie:	1,4	-7,7	-10,4	-13,2	-6,1	-1,0
w.o. Industrie	-0,6	-8,8	-14,2	-12,6	-6,4	-1,3
Delfstoffenwinning	8,0	-7,7	-5,4	-22,0	-9,3	-0,9
Bouwnijverheid	5,8	-4,2	2,0	-4,6	-5,6	-8,8
Commerciële diensten	2,3	-4,4	-4,9	-5,3	-4,3	-3,1
Handel, horeca en transport	1,2	-6,3	-8,7	-8,3	-5,1	-3,2
Financiële en zakelijke diensten	3,1	-3,0	-2,1	-3,1	-3,8	-2,9
Niet-commerciële diensten	1,6	1,5	1,3	1,6	1,4	1,8

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 4: Banen van werknemers

	Aantal banen	Verandering ten opzichte van	
		zelfde periode vorig jaar	voorgaande periode ^{1) #}
	<i>x 1000</i>	<i>mutaties in %</i>	
2006	7 626	1,7	.
2007	7 841	2,8	.
2008	7 973	1,7	.
2009	7 889	-1,1	.
2006-I	7 498	1,1	1,0
II	7 615	1,2	0,2
III	7 686	1,6	0,6
IV	7 707	3,0	1,0
2007-I	7 686	2,5	0,6
II	7 844	3,0	0,8
III	7 923	3,1	0,7
IV	7 908	2,6	0,3
2008-I	7 861	2,3	0,4
II	7 994	1,9	0,5
III	8 028	1,3	0,2
IV	8 008	1,3	0,1
2009-I	7 884	0,3	-0,5
II	7 922	-0,9	-0,7
III	7 888	-1,7	-0,5
IV	7 861	-1,8	-0,2

1) Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

#) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS

Tabel 5: Arbeidsjaren van werknemers

	Aantal arbeidsjaren	Verandering ten opzichte van zelfde periode vorig jaar
	<i>x 1000</i>	<i>mutaties in %</i>
2006	5 773	1,6
2007	5 909	2,4
2008	5 993	1,4
2009	5 932	-1,0
2006-I	5 691	1,1
II	5 767	1,2
III	5 806	1,6
IV	5 827	2,5
2007-I	5 799	1,9
II	5 920	2,7
III	5 961	2,7
IV	5 952	2,1
2008-I	5 901	1,8
II	6 017	1,6
III	6 035	1,3
IV	6 020	1,1
2009-I[#]	5 923	0,4
II[#]	5 966	-0,8
III[#]	5 931	-1,7
IV	5 907	-1,9

[#]) Deze cijfers zijn bijgesteld, achtergrondinformatie staat in de technische toelichting.

Bron: CBS